

Årsskrift 2019

Innehåll

Ordföranden har ordet	2
Almanacksbilder	3
Tusentals foton i samlad bildskatt	6
Bilder och dokument sparas på nätet	9
Inte bara gullviva och mandelblom	10
Ryssen kommer, ryssen kommer	12
BSHF ordnar budkavle	13
Till minne av Yngve Berger	14
Styrelsens verksamhetsberättelse	15
Styrelsens plan för 2019	18
Kontaktuppgifter	19

E-post: infobshf@gmail.com

Webb: www.hembygd.se/blido

Facebook: Blidö sockens hembygdsförening

Pris 50 kr

Ordföranden har ordet

Ett år har gått och vi träder in i ett nytt. Mycket har hänt under 2018, flera nya medlemmar har anslutit sig och några avlidit. Det gångna årets händelser kan du läsa om i verksamhetsberättelsen på sid 15. Styrelsens planering för 2019 hittar du på sid 18, men lite mer av det som händer får du veta här:

Silversmedens hus

Jag har vid flera tillfällen berättat om silversmeden Yngve Berger som testamenterat sitt hus *Frideborg* till föreningen. (Läs mer om Yngve på sid 14.) Det är det röda huset som ligger inbäddat i grönska på andra sidan Bromskärsvägen, sett från Båtsmanstorpet. Yngve gick bort den 10 juli 2018. Testamentet kan överklagas, men om det inte görs är klagotiden slut den 16 februari 2019, efter det att årsskriften gått till tryck. I skrivande stund vet vi alltså inte hur det går, men vi kommer att berätta mer på årsmötet 16 mars.

Föreningen har sökt medel ur kommunens nya fond "Utvecklingspeng" och fått 20 000 kr för att förhoppningsvis kunna utveckla idéen runt Silversmedens hus. Vi kommer att ha några träffar under våren för att arbeta fram en plan. Vill du vara med, hör av dig till mig: 070-540 04 33.

Nytt ekonomisystem

Föreningen har anslutit sig till en ny ekonomitjänst, vilket är tänkt att underlätta kassörens arbete. Det blev lite akut för oss i styrelsen eftersom vår nuvarande kassör Jan Engström inte fortsätter nästa år. Föreningen använder Roslagens Sparbank för våra bankärenden. Banken erbjuder tillsammans med Swedbank en ekonomitjänst, SpeedLedger, som är helt Internetbaserad. Tjänsten gör oss oberoende av en viss dator

eller ett visst program och det blir lättare att byta ekonomiansvarig. Allt detta sammantaget gjorde att vi i styrelsen tog beslutet att gå över till denna tjänst. För dig som medlem innebär detta att nästa inbetalningavi för årsavgiften som du kommer att få skapas från ekonomisystemet. En stor fördel för kassören är den OCR kod som ligger med för identifiering av medlemmen och som ska anges på alla betalningar. Kassörsproblem verkar vara utbredd i föreningarna inom Stockholms läns hembygdsförbund. Kanslisten på förbundet, Ann Pettersson, berättade för mig att hon får många förfrågningar från föreningar som behöver hjälp. När jag förklarade hur vi i BSHF löst problemet blev resultatet att också länsförbundets styrelse fattat beslut att teckna ett hängavtal med SpeedLedger, för att underlätta kassörsjobbet. Medlemsmatriklarna kommer också att ingå i tjänsten. Det betyder att vi på ett enkelt sätt kan följa GDPR-direktivet från EU som ersatt personuppgiftslagen.

Ingrid Sundbergs lada

Föreningen har sedan många år hyrt den högra delen av ladan vid Slöjdboden, mitt emot Båtsmanstorpet. Där har vi kunnat förvara våra föremål som tidigare fanns utställda i torpet, gamla jordbruksredskap med mera. Nu har ladan fått en ny dörr, den gamla bilen som stod där inne är såld, vilket frigör hela infarten till ladan, och den vänstra delen av ladan är röjd och städad. Det medför att vi kan använda den delen för servering när vädret är dåligt.

Våra föremål

Vi har köpt in ett antal hyllor för våra föremål. Vi håller också på med att registrera dem i databasen Kollektivt Kulturarv, läs mer om den på sidan 9. En hel del arbete återstår dock också med scanning av bilder. Jag har bett Kerstin Lind om hjälp, hon har god erfarenhet av detta. Flera av oss i styrelsen arbetar också med registreringar.

Tack alla för ett fint 2018!

Göte Lagerkvist

••••• **Blidö sockens Hembygdsförening** •••••

• **Postadress: c/o Lagerkvist, Joels backe 2, 760 17 Blidö** •••••

• **E-post: infobshf@gmail.com** •••••

• **Webbplats: www.hembygd.se/blido, Facebook: Blidö sockens hembygdsförening** •••••

• **Medlemsavgift: enskild medlem 200 kronor, familj (två eller flera personer) 300 kronor.** •••••

• **Bankgiro: 344 – 5665. Swish nr 1232318707. Organisationsnummer 814400-8466.** •••••

• **Redaktör för årsskriften: Ingrid Jacobsson. Medarbetare: Göte Lagerkvist, Lars Jacobsson,** •••••

• **Sven Österman** •••••

Almanackan 2019

Årets almanacka innehåller bilder på hästar i arbete. Det är inga tjustiga fullblod eller andra ridhästar utan detta är kallblod som verkligen fick jobba. De var med året runt - drog slädar, vagnar, var med vid höbärgning, slätter med mera.

Det är fascinerande att se de gamla bilderna och tänka sig in i hur det var på öarna i socknen, långt innan traktorer och bilar kom.

Foto: Kjell Hellbergs arkiv

Foto: Kjell Hellbergs arkiv

Januari – Söndagsutflykt

Några barn och vuxna har givit sig ut på söndagsutflykt på Svartlögafjärden. Vart är de på väg? ...

Visste du för resten att Svartlögafjärden är en av de större fjärdarna i Stockholms skärgård? Ytan är hela 259,3 km².

Medeldjupet är 10 meter, och största djupet 72 meter.

Februari – Isupptagning

Isen ligger tjock i Långviken på 1940-talet. Fyra karlar har givit sig ut för att ta upp is till frysskåpen. Kaffet värmer gott i kylan. Längst till vänster har William Andersson satt sig att vila. Framför honom står Sixten Tenggren och mumsar på en smörgår. Övriga män är okända.

Foto: Kjell Hellbergs arkiv

Mars – Slädtransport

Wallentin Westerman sitter tryggt på sin släde vid Källviken på 1930-talet. Hästarna står lugnt uppställda framför fotografen.

När det var snö var släden det bästa transportmedlet. Den gled snabbt och lätt, bättre än en vagn. Här är en enkel släde för små transporter. Större slädar med plats för fler passagerare var inte så vanliga i skärgården.

Foto: Ruben Österman

April – Hästskjuts

Vid Stämmarsunds ångbåtsbrygga står en fin vagn uppställd. Skjutskarlen väntar säkert på några resande som ska komma med S/S Blidösund. Hunden har fått följa med på turen och ligger snällt på sätet och väntar. Detta var färdmedlet före bilarnas tid.

Foto: Sven Östermans arkiv

Maj – Hästräfsa

Björn Ramstedt sitter stolt på räfsan och kör pappa Unos häst Brunte. Det är en solig dag på Gräskö 1950. Björn har baskern stadigt nedtryckt på huvudet. Baskern var en populär huvudbonad förr, oftast tillverkad av filt. Mjuk och skön att använda. Ordet basker kommer från Baskien i norra Spanien. Men på baskiska heter mössan Xtapel.

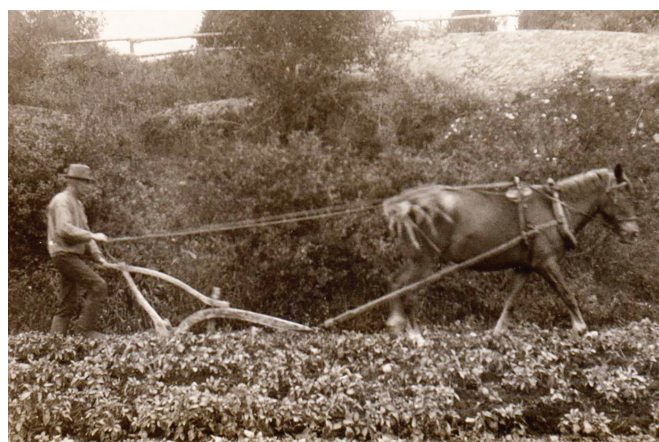

Foto: Kjell Hellbergs arkiv

Juni – Kupning

Wallentin Westerman kupar potatisåkern med plo- gen. Bilden är från Kvarnberget i Sikmarö, tagen på 1940-talet.

Plogen är ett jordbruksredskap som funnits i tusentals år. Man tror att de första togs i bruk redan år 3000 f.Kr. De plogar som användes då var årder, en enkel plog utan vändskiva. Det finns till och med avbildningar i en egyptisk gravkammare från år 1200 f.Kr på en man som går med ett årder, draget av två oxar. Oxar var länge de vanligaste dragdjuren, sedan övertog hästarna det arbetet.

Foto: Sven Andersson

Juli – Hübärgning

Höet bärgas hos familjen Bernhard Sundberg på Blidö på 1930-talet. Familjemedlemmarna står prydligt uppställda på och framför höskrindan. Hästarna har också ställt sig prydligt lugnt och stilla. En bild som andas idyll, fast nog kunde hübärgningen vara ett hårt slit. Längre torkades höet utomhus i hässjor. Men de senaste decennierna har man övergått till att plasta in det i stora balar.

Foto: Kjell Hellbergs arkiv

Augusti – Hübärgning

Ännu en fin hübärgningsdag, denna gång hos Westermans i Sikmarö på 1910-talet. Hästen ser hungrig ut, och verkar ha börjat mumsa på höet. Invid hästen står Anders Westerman, på lasset sonhustrun Paulina, sonen Wallentin och mågen Ernfrid Pettersson.

Foto: Kjell Hellbergs arkiv

September – Grässlätter

Det går mot höst och gräset ska slås. Sixten Tenggren slår gräset invid en väg på 1940-talet. Också han har en basker stadigt nedtryckt på huvudet. Hur ofta ser man någon med basker i dag?

Tre örter som blommar när det är dags för slätter är slätterblomma, slätterfibbla och slättergubbe.

Foto: Sven Östermans arkiv

Oktober – Potatisplockning

Nu är hösten definitivt här, och sista potatisen ska upp ur jorden. Men vilken åker är man ute på? Troligen en i Källviken eller Fridsdal på norra Blidö. Bilden är tagen 2 oktober 1926, och vi kan se fr v Vilma Sjöblom, Fridsdal, Gullan Österman, Källviken, en okänd plockerska, Svea Hellberg, Glyxnäs och ytterligare två okända plockerskor. Plus mannen som kör hästarna förstås. Det var inget kvinnogöra!

Foto: Sven Östermans arkiv

November – Hästvandring

Runt, runt, går hästarna i tröskverket. Lillflickan har fått förtroendet att hålla i tömmarna, fast hon har på sitt fina, ljusa förkläde. Hon fick se upp så att hon inte smutsade ner sig! Vi är hemma hos familjen Sundberg på Blidö, och pappa Carl-Johan går med piskan, fast inte ser hästarna ut att behöva piskas? De går nog lugnt och stadigt runt ändå.

Foto: Kjell Hellbergs arkiv

December – Slädfärd

Det lackar mot jul och snön ligger vit på taken. Otto Tenggren i Sikmarö, Blidö, sitter tryggt på sin släde någon dag på 1920-talet. Krimmermössan har han på sig, men inga öronskydd. Det kanske inte är så kallt som det ser ut? Han har en säck bakpå släden. Vad kan det vara i den? För liten för att vara foder- eller vedsäck. Ja, vi får fundera, och låta fantasin skena iväg.

Tusentals foton i samlad bildskatt

I ett hus på Gräskö finns ett unikt bildarkiv. Sven Österman har samlat sin farfars, sin fars och sina egna bilder, allt från glasplåtar till nutida negativ. Det är ett stycke skärgårdshistoria i bildformat.

Sven Östermans farfar, som började fotografera för drygt hundra år sedan, var Anders Fritjof Österman, vanligen kallad Fritz. Han levde 1863 – 1946 och bodde med sin hustru Frida och tre barn i Källviken på Blidö. De hade ett litet jordbruk, ett par kor, någon gris och höns, så som många hade på den tiden. Och som de flesta var Fritz mångsysslare, jordbruket räckte inte för att försörja familjen. Han började som skomakare, men startade på 1890-talet affär i en avskild del av boningshuset. Fritz var också aktiv på den lilla fritid han hade, han var nämndeman och söndagsskollärare i missionshuset på Oxhalsö.

Snart nog fick Fritz hjälp i arbetet av barnen. Det hade börjat bli på modet för stockholmare att resa ut i skärgården på sommarnöje. Här kunde finnas en inkomstmöjlighet! Östermans äldste son Ruben, Svens pappa, (1896 - 1963) satte på 1930-talet igång med att bygga små stugor längs Källvikenvägen, som hyrdes ut. På 1950-talet fortsatte han med att bygga stugor längs Björkuddsvägen. Ruben hade också tidigt börjat köra bil, mångsysslare liksom sin far. Redan på 1920-talet skaffade han en T-Ford som han använde som droskbil på Blidö. Senare blev det bland annat en Volvodroska, men taxiverksamheten slutade Ruben med när bilfärjorna kom 1956.

Att hyra Östermans stugor blev populärt, och sommargästerna hade ju nära till affären när de behövde handla mat och andra förnödenheter.

– Farfar hade massor av olika varor i affären, berättar Sven Österman. Det var inga färska matvaror, men olika torrvaror – mjöl, socker, risgryn, kaffe med mera – och så kläder, tyger, garn, tapeter, hästskor, allt möjligt. Kunderna var mestadels från Blidö, men kom också från andra öar. Och så handlade sommargästerna förstås.

Men sommargästerna började fråga efter något som Fritz inte hade i affären – nämligen vykort. Stockholmarna ville ju skriva hem och berätta om semestervistelsen. Så då skaffade Fritz en kamera med glasplåtar och började fotografera. Plåtarna skickades sedan till firmor i Uppsala, som tillverkade korten. Och korten blev populära! Sven har ännu kvar flera olika vykort med motiv bland annat från Stämmarsund, Oxhalsö och ”handlare Östermans affär”.

Fotointresset förde Fritz över till sonen Ruben, som också blev intresserad av att fotografera. Han tog inte så många vykortsbilder, utan mer foton av jakt, fiske, vardagslivet på öarna. Det finns många porträtt på Blidöbor i samlingen,

Foto: Sven Östermans arkiv

Svens farfar Fritz på trappan till Östermans diversehandel. Sonen Ruben, Svens pappa, står bakom sin son Artur, Svens äldre bror.

men också på sommargäster.

– Jag förstår egentligen inte hur pappa kunde få med sig kameran ut på jakt- och fisketurer, säger Sven Österman. Den var tung, och det var bökiigt med glasplåtarna. Men det är ju väldigt roligt nu att han gjorde sig det besväret, det är unika bilder som finns kvar.

Glasplåtarna skulle sedan ner i framkallningsbad och sköljas för att man sedan skulle kunna föra över motivet till papperskopior. En skrymmande hantering, som inte heller den var helt enkel. Sven Österman förvarar nu de gamla glasplåtarna i askar med syrafritt papper, det är viktigt för att motivet ska kunna bevaras.

– Jag har 230 glasplåtar kvar, och sedan massor av negativ

från nyare kameror. Jag vet faktiskt inte hur många det är, det måste vara över tusen bilder.

– Först på 1920-talet kom det bälgkameror som laddades med kassetter som var mindre och lättare att använda.

Sven Österman fotograferar själv, började med det på 1970-talet.

– Det blir mest att jag fotograferar naturen, och så när

Sven Österman på Gräskö har tillbringat många timmar med att scanna och katalogisera sin farfars och pappas stora bildarkiv.

det är någon födelsedag eller annan fest, säger Sven. Det är klart att man borde ta mer foton på vardagslivet. Men det blir liksom inte av. Och mobilen fotograferar jag inte med.

Sven hade arbetat flera år på Lagerviks båtvarv på Blidö, men när hans syster Bojan och sväger Björn flyttade till Gräskö 1966 följde Sven efter 1972. Hans mamma Svea flyttade också dit 1977. Sven anställdes av svågern som arbetade med att reparera båtar och köra taxibåt. ”Det gör jag ibland fortfarande”, säger Sven, aktiv trots sina 80 år. Och så har han ju fritidssysselsättning nog med att gå igenom och katalogisera alla negativ och bilder.

– Det tar lång tid, och det är många bilder på personer som jag inte vet vilka de är. Så länge mamma levde kunde hon hjälpa mig, men jag skulle allt ha frågat henne mera. Tyvärr kommer man ju på det när det är för sent ...

När Sven har gått igenom bilderna och katalogiserat så mycket han klarar av ska samlingen lämnas till stadsarkivet i Norrtälje. Blidö sockens hembygdsförening har också avtal med Sven Österman att få visa bilderna. Det gjordes bland annat på en mycket uppskattad utställning i ladan vid Slöjdboden på Blidö i somras.

I stadsarkivet får kommande generationer chans att se de gamla bilderna från livet i Blidöskärgården och jämföra med dagens situationer. I dag är det inte många semesterfirare som skickar vykort. Sms, mejl och Facebookuppdateringar har ersatt skrivandet för hand. Man kan undra hur många av de meddelandena som finns bevarade om hundra år?

INGRID JACOBSSON

I huset i Källviken, som fortfarande finns kvar, startade Svens farfar Fritz diversehandel på 1890-talet och drev den i cirka 50 år. När sommargästerna började komma och handla i affären ville de ha vykort att skicka hem. Fritz, som var en driftig man, började fotografera. Och vykort blev det. Naturligtvis med affären som motiv också!

Foto: Sven Östermans arkiv

Här ser vi Båtsmanstorpet på Oxhalsö mitt i bilden, fotograferat för snart hundra år sedan. Då hade huset vita knutbrädor, dessa togs bort vid senaste renoveringen, eftersom de inte funnits ursprungligen. Bromskärsvägen finns ännu inte, det är grässlånter runt husen. Ungefär mitt i bilden är den plats där Ica ligger i dag.

FAKTA VYKORT

Vykortet definieras som ett postkort med en bildsida samt en sida för adress och meddelande. Dess föregångare, brevkortet, som enbart hade plats för adress på ena sidan och ett skrivet meddelande på andra, infördes i Sverige 1872. Det hade introducerats i Österrike 1869.

I Sverige blev brevkorten snabbt populära, eftersom portot för dem sänktes 1873. Det blev då billigare att skicka ett brevkort än ett brev. Samma år blev det också möjligt för privata företag att trycka upp egna kort, så länge adressidan följde det utseende som bestämts av Generalpoststyrelsen.

Vid sekelskiftet 1900 tog produktionen av vykort fart. När de första vykorterna introducerades kallades de Brevkort med vyer. Den tidigaste kända användningen av begreppet "vykort" är från 9 september 1900. Men det första kortet som såg ut som våra dagars vykort trycktes redan 1882.

När utbudet ökade, ökade också antalet sända kort. Och det gick snabbt! 1903 sände vi svenskar 37.810.000 vykort. Populariteten har gått ner i takt med att elektroniska meddelanden ökat, men fortfarande skickar vi runt 20 miljoner vykort per år.

Till en början var adressen på ena sidan, bilden och den personliga skrivna hälsningen på den andra. Men 1905 tillät postverket att adress och hälsning fick rymmas på samma sida, och den andra sidan täcktes då av en bild eller teckning.

Källa: Wikipedia och Uppsala universitetsbibliotek

FAKTA GLASPLÅTAR

I fotografins barndom, vid mitten av 1800-talet, användes olika typer av plåtar i stället för film. De första var silverbelagda kopparplåtar. Bilden "fastnade på plåten", och kunde sedan framkallas med hjälp av olika vätskor. Uttrycket "att plåta" är en kvarleva från denna tid.

Efter kopparplåtarna kom glasplåtarna, med olika typer av beläggningar för att kunna få en bild på dem. Den beläggning (emulsion) som blev vanligast, var en blandning av gelatin och ljuskänsliga silversalter. Denna blandning göts på glasskivorna, och dessa kunde sedan stoppas in i kameran och användas som en film.

De första glasplåtarna kallades våtplåtar, efter de vätskor som de beströks med. 1871 uppfanns torrplåten, som var lättare att handskas med, och fotografering med glasplåtar blev vanligare.

Glasplåtens efterträdare blev celluloidplåten, som började användas på 1890-talet. Den kom sedan att ersätta glasplåten.

Källa: Wikipedia

Bilder och dokument sparas på nätet

Hembygdsföreningar landet runt har ofta samlingar av foton och gamla föremål. Men alla har inte plats att ställa ut dem så att allmänheten kan se dem. En lösning är att arkivera på nätet, så att alla kan titta via en dator eller smart mobil.

Många hembygdsföreningar, så även Blidö sockens hembygdsförening, är anslutna till de databaser som finns på nätet: Bygdeband och Kollektivt kulturarv/Kulturarv Stockholm.

Bygdeband finns på bygdeband.se, och är ett digitalt arkiv där 675 föreningar över hela landet samlar sina bilder och dokument. Det är fritt för vem som helst att gå in på webbplatsen och bläddra runt – kanske hitta ett foto på någon släkting eller på gården där man bott en gång i tiden.

– Nu har vi mer än 1,2 miljoner poster i arkivet, både texter och bilder, säger Griggus Per Norberg, som är administratör för Bygdeband.

Ett exempel på en bild som du kan hitta på bygdeband.se. Ångaren Norrskär lägger till vid Furusunds brygga. Vykort från 1949.

Och det är många som är inne och tittar på materialet. Ungefär 100 000 besökare per månad surfar in på webbplatsen. Många proffs använder sig också av databasen. Bland annat har Riksantikvarieämbetet ringt till Griggus Per och berättat hur stor nytta de har av Bygdeband.

Många museer och skolor tar också del av materialet på sajten. Du som är intresserad av bilder från Blidö socken, eller personer som levt där, har mycket att titta på. Över 270 foton från socknen och drygt 130 personer är registrerade på webbplatsen.

– En sak som är rolig med de gamla bilderna på Bygdeband är att man kan se hur det såg ut på en plats innan den bebyggdes, eller hitta ett gammalt hus som kanske är rivet, säger Griggus Per Norberg.

Griggus Per tycker att alla hembygdsföreningar ska uppmana medlemmarna att gå igenom sina lådor därhemma och låna ut foton och dokument till föreningen.

– Man behöver ju inte lämna ifrån sig bilderna eller de gamla dokumenten, utan föreningen kan scanna dem, och sedan lämna tillbaka dem, påpekar Griggus Per. Sedan är det föreningen som lägger in allt på Bygdeband.

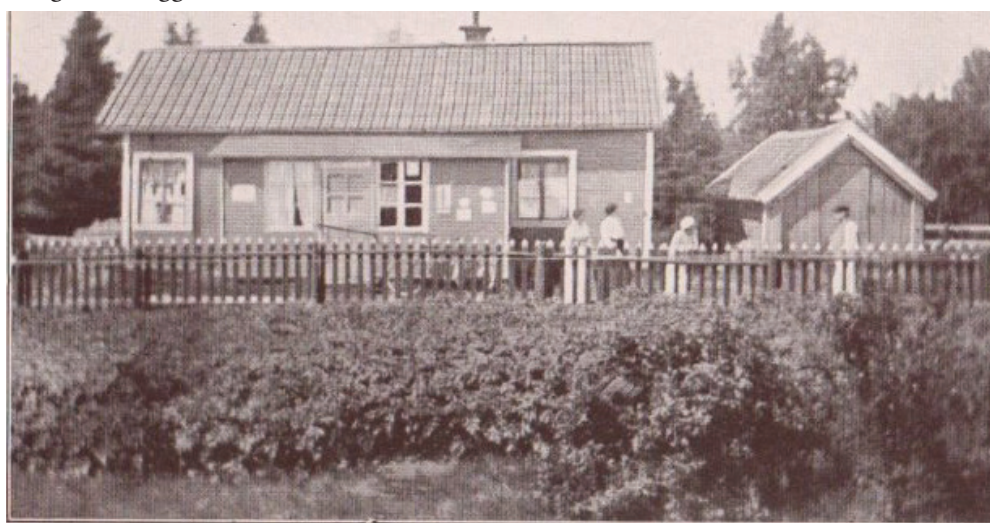
– Och man ska komma ihåg att det är viktigt att lägga in nya foton och texter också. Det är viktigt att dokumentera nutiden – den blir snart historia också, slutar Griggus Per Norberg.

Kulturarv Stockholm/Kollektivt kulturarv är en databas som finns på adressen kollektivtkulturarv.se. Det är ett samarbete mellan Stockholms läns hembygdsförbund, Stockholms läns museum och Stadsmuseet. 22 hembygdsföreningar i länet är med i samarbetet, och fler är på gång. Också här kan föreningarna lägga in bilder, och även registrera de föremål de har i sina samlingar. Blidö sockens hembygdsförening är med i projektet Kollektivt kulturarv, men har ännu inte publicerat något.

– Vi håller på med att registrera alla föremål vi har i våra samlingar, säger Lars Jacobsson, vice ordförande i föreningen. Men det tar tid, så vi kan inte säga bestämt när våra samlingar blir sökbara på Kollektivt kulturarv.

Att det är vardagslivet som är viktigt att dokumentera är en självklarhet för hembygdsföreningarna, och även för de databaser som nu byggs upp på nätet. Bygdeband har skrivit in ett citat från historieforskaren Dick Harrison på sin startsida: ”Kungar och drottningar i all ära, men den verkliga historien handlar om vanliga människor och deras liv”.

INGRID JACOBSSON

HANDELSBODEN PÅ YXLÖ

Ännu en gammal bild från bygdeband.se. Handelsboden på Yxlö, med fint staket och häck framför (årtal okänt).

Inte bara gullviva och mandelblom

För 110 år sedan gjorde en växtintresserad apotekare en inventering av växterna i Blidö socken. Han seglade runt bland öarna och antecknade alla växter han såg. Resultatet blev 600 växtgeografiska kartor, som nu förvaras på Naturhistoriska Riksmuseet.

I biblioteket på Farmacihistoriska museet på Wallingatan i Stockholm finns ett litet oansenligt tjugosidigt häfte, som dock är av intresse för växtintresserade personer i Blidö socken. Häftet har den omständliga titeln *Redogörelse för resultatet av en med understöd av C W Sebardts stipendiefond företagen resa för växtgeografiska studier inom Blidö socken i Stockholms skärgård under sommaren 1908*. Den växtintresserade apotekaren som skrev häftet hette John W Hamner, (1870 – 1950) och han hade i tio års tid, runt sekelskiftet 1800-1900 botaniserat på öarna i Blidö socken. Anledningen till att han gjorde den här kartläggningen av så kallade ”kärlväxter” – blommor, barrträd och ormbunkar, var att yrkesmän och amatörer i Botaniska sällskapet höll på med en större kartläggning. Hamner skriver så här:

”Botaniska sällskapet har satt sig i spetsen för ett storartat arbete, som har till mål att lämna en fullt exakt framställning av floran uti huvudstadens omgivningar. Man har fattat omgivningar i ganska vidsträckt bemärkelse – så t ex räcker området norrut upp till Norrtelgetrakten.”

Det var ett mödosamt arbete att kartlägga alla växterna. Hamner betonar detta:

”Huru oändligt besvärligt och tidsödande ett sådant arbete är, kan ingen göra sig en föreställning om, som ej själv sysslat därmed. Det fordras att många gånger genomleta samma område, ej blott under en sommar, utan under flere somrar för att rätt lära känna vilka arter, som är bofasta på platsen och vilka, som äro blott tillfälliga, snart försvinnande gäster. Dessa senare få dock ej försummas; de hava ju också sitt stora intresse, ty de kunna under lyckliga omständigheter bliva nya medlemmar i de gamla växtsamhällena.”

John Hamner gick noggrant till väga. Han beskrev socknen som omfattade 200 större och mindre öar. Bara tio var bebodda, Hamner räknar upp Blidö, Yxlan, Furusund, Skälbottna (Själbottna med nuvarande stavning), Gräskö, Norröra, Söderöra, Rödlöga, Svartlöga och Kudoxa. Kudoxa var dock bebodd bara under sommaren. På tre av öarna fanns ingen odlad jord, mer än ”några mindre trädgårdstäppor”. Alla öarna var kuperade, och de större öarna var be vuxna med vacker tallskog, skrev Hamner. I sänkorna, som tidigare varit sjöbotten, var marken kalkrik, värdefull och ofta uppodlad. Men på de ställen där sänkorna inte odlats var ”floran synnerligen praktfull”. Detsamma gällde för strandängarna.

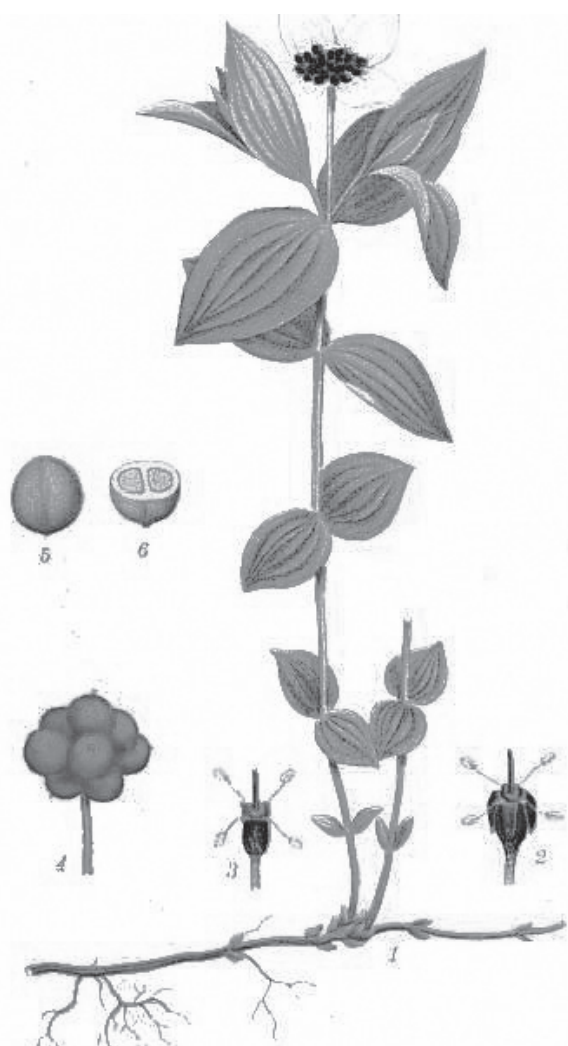
När amatörbotanisten Hamner närmade sig en ö, började han med att titta på floran redan ute i vattnet. Där växte, redan på 4 – 5 meters djup, ålnate och jättemöja, samt en rad andra vattenväxter. Längre in mot land hittade han strandaster och olika slags säv- och gräsarter. Hamner övergår sedan till att ge exempel på växter i barrskog, blandskog

Ålnate, en av de växter J W Hamner hittade i vattnet vid öarna. Den finns där också i dag.

och lövskog, torra backar, vid kärr och insjöar. Det är värt att notera att han skriver om sjöar både på Furusund, Yxlan och Blidö, men han konstaterar att några är igenväxta och har bildat kärr, medan andra troligen snart kommer att växa igen. Exempelvis är ”den lilla insjön på Furusund nästan helt uppfylld av *Calla palustris*”. (Vild kalla eller missne).

På Rödlöga var vegetationen ”synnerligen karg och artfattig”, och på Kudoxa förde ”smala björkar en tynande tillvaro”. Svartlöga hade en vegetation som avvek från de kringliggande öarna i och med att ön var så låg att den regniga somrar ”nästan liknar en kärrmark”. Här växte låga och

Hönsbär hittade apotekare Hamner på öarna ute i havsbandet, men de saknades i västra delen av Blidö socken.

► knotiga alar och björkar, men ute i havsbandet hittade han hönsbär, som helt och hållet saknades i socknens västra delar. Han hittade också hjortron, vårklynne och skörbjuggsört och flera andra växter som var ovanliga på socknens västliga öar. Hamner förmodar att deras frön förts dit av fåglar, eller möjligen av vågorna.

Den ambitiöse apotekaren kom alltså upp i mer än 600 olika arter, och ritade in var och en av dem på en separat karta. Det är dessa hundratals kartor som förvaras i arkivet på Naturhistoriska Riksmuseet. John Hamner var imponerad över vad han hittade: "floran är långt mera rikhaltig och omväxlande än man skulle förmoda". Han hade nog inte tänkt sig att hitta så många arter på de delvis karga öarna.

Hundra år senare började botaniker följa upp de gamla kartläggningarna för att se hur floran ändrats. En av dessa uppföljningar är en avhandling som också är intressant för Blidö socken. Det är en avhandling som lades fram vid botaniska institutionen vid Stockholms universitet 2001 av Anders Löfgren: *Colonisation and extinction of vascular plants on islands off the Swedish east coast*.

Anders Löfgren utgick delvis från J W Hamners inventering. Löfgren inventerade arton öar mellan 1996 – 98, och kunde konstatera att totalt sett hade antalet arter på de flesta öar ökat. En anledning till detta, som kanske är något överraskande, är att när träd och buskar har brett ut sig och

jordbruk och boskapsskötsel minskat, har det uppstått mer skugga på öarna. Då har växter som trivs i sådana områden brett ut sig. Samtidigt finns öppna miljöer kvar, med sina typiska växter. Men Löfgren konstaterar att vissa arter som var vanliga på ängs- och hagmarker för drygt hundra år sedan, har försvunnit eller minskat kraftigt. Det hjälpte alltså inte att de var vanligt förekommande och växte i stora mängder, de överlevde inte ändå, om deras växtmiljö inte bevarades.

I en artikel i Svensk botanisk tidskrift (nr 4/2001), skriven av samme Anders Löfgren samt Lenn Jerling och Joakim Lanek, konstateras att antalet kärlväxter minskar i skärgården, ju längre österut man kommer. Det är bara på vissa stora öar som antalet kan vara detsamma som på fastlandet. Att det blir färre arter beror bland annat på att vissa skogsväxter inte klarar de sena vårarna och höstarna, andra har helt enkelt inte lyckas sprida sig till avlägsna öar.

Forskarna konstaterar att 93 kärlväxter tillkommit sedan början av 1900-talet i Blidöskärgården, och många träd och buskar har alltså ökat i antal, till exempel asp, rönn, klibbal, getapel och lönn. Bland dem som tillkommit finns skuggväxter som exempelvis ormbär och trolldruva. Tyvärr har flera arter, framförallt blommor, försvunnit. De som är borta från skärgården är till exempel kattfot, majviva, Sankte Pers nycklar, solvända och vårveronika.

Det skulle vara intressant om någon kartlade blomningen efter stormen Alfridas härjningar. Kanske kan några nya växter etablera sig där många träd har fallit och skuggan minskat?

INGRID JACOBSSON

Idén till denna artikel kom från apotekare Ingegerd Agenäs, tidigare sommarboende på Blidö, som skrev om J W Hamners botaniska kartläggning. Hennes artikel publicerades i Farmacihistoriska sällskapets tidning Unicornis 2002.

Att den förr så vanliga kattfoten har försvunnit från Blidöskärgården kunde forskarna konstatera vid sina kartläggningar i slutet av 1990-talet.

Ryssen kommer, ryssen kommer ...

Den 11 juli 1719 vid 10-tiden hördes ett skott från Söderarm. Det var utkiken på en svensk fregatt som upptäckt de första ryska galärerna som dök upp ur dimman i den vindstilla förmiddagen. Den väntade invasionen av ryska trupper var ett faktum. 26 000 soldater och hundratals kosacker med hästar kom i 130 galärer mot en oskyddad skärgårdsbefolkning. Anfallet ledde till att sju städer, tio större järnbruk, ett femtiotal herrgårdar och ett stort antal byar och gårdar mellan Gävle och Norrköping i stort sett jämnades med marken. Rysshärjningarna medförde en än eländigare tillvaro för de redan hårt prövade skärgårdsborna. Omkring 20 000 människor blev hemlösa.

Efter trettioåriga kriget var Östersjön näst intill ett svenskt innanhav. Detta gick emot Rysslands, Polens och Danmarks intressen och de ingick därför 1699 en koalition. Sverige, där Karl XII blivit kung 1697, tvingade först Danmark att lämna koalitionen. Sedan besegrades ryssarna i Narva varpå följde sex års strider mot den polska kungen. När även han var besegrad var det dags att vända sig mot huvudfienden, Ryssland. Det resulterade i nederlaget i Poltava 1709.

Karl XII:s död

Karl XII var tillbaka i Sverige 1715 efter vistelsen i Bender. Kungens fokus var nu att erövra Norge från Danmark. Men vid belägringen av fästningen Fredriksten blev Karl XII skjuten till döds i november 1718. Kungens syster Ulrika Eleonora, som utsetts som regent, fick skriva under en ny regeringsform som innebar en kraftigt försvagad kungamakt.

Ulrika Eleonora och hennes gemål Fredrik hade inga planer på en omedelbar fred med Ryssland. Detta trots att Sverige var utblottat och hade förlorat närmare 200 000 man under Karl XII:s krig under 19 år. Man hoppades nämligen på att kunna bilda en allians med England mot Ryssland. Men fredsförhandlingarna med England drog ut på tiden. Tsar Peter insåg att nu gällde det för honom att snabbt tvinga Sverige till fred innan England kom till undsättning. Det är i det perspektivet som Rysshärjningarna sommaren 1719 ska ses.

Ryska och svenska styrkor

Det ryska anfallet byggde i huvudsak på användande av galärer. Det var en ny fartygstyp som roddes. De större galärerna var 50 meter långa, 6 meter breda och hade ett djupgående på 1,5 meter. Varje galär hade 20 par åror där varje åra sköttes av 4 – 5 man. Bemanningen var ca 300 soldater. Fördelen med galärer var att de var grundgående och lätt kunde navigera i de trånga vattnen i skärgården, även vid vindstilla. Den svenska flottan bestod huvudsakligen av stora linjeskepp som var gjorda för strider till havs och inte kunde användas i skärgården.

Det lilla försvar som Sverige kunde uppbringa användes främst för att skydda Stockholm. Totalt skrapade man ihop

8 000 soldater i huvudstadens närhet. Skärgården och dess befolkning var däremot helt oskyddade mot en rysk attack.

Rysk och svensk taktik

Den ryska taktiken gick ut på att landsätta kosacker som utförde spaning för fotsoldaterna som följde efter. Man var i första hand ute efter att bränna så många byggnader som möjligt. Det enda undantaget som Tsar Peter satt upp var att man inte fick bränna kyrkor. Att förstöra de järnbruk som fanns efter ostkusten var en viktig del i planen. Däremot försökte man undvika direkta konfrontationer med svenskt infanteri.

En rysk galär, så kallad kosackgalär, där man hade plats för cirka tjugo hästar under däck. Målningen är gjord av Ferdinand Victor Perrot på 1800-talet och föreställer en galär i slaget vid Ledsund i åländska skärgården 1720.

Mot norr och söder

Totalt var det 130 ryska galärer, plus hundratalet andra farkoster och sammanlagt 26 000 soldater, varav hundratalet kosacker, som deltog i attacken. Efter att ha kommit till Kapellskär den 11 juli 1719 delade den ryska styrkan upp sig. En mindre del med 4 000 man seglade med 22 galärer och 10-talet mindre båtar norrut. Styrkan brände bland annat Östhammar, Öregrund och Norrtälje samt järnbruken Gimo, Harg, Forsmark och Lövsta. Det enda bruk som klarade sig var Skebo.

Huvudstyrkan styrde söderut. Ryssarna brände Gräskö,

Denna karta, där vi ser Svartlöga i mitten med sitt gyttor av skär och kobbar, är målad på 1690-talet av Lantmäteriets direktör Carl Gripenhielm. Han reste runt i skärgården i tre år med två medarbetare och målade kartor, föregångare till dagens sjökort. Hans kartor förvarades i hemlighet, men ryssarna hittade ändå in i skärgården.

► Rödlöga, Norröra, Söderöra, Oxhalsö (som då var en separat ö), Blidö och Yxlan. Man brände allt man kom åt, boskap rövades och befolkningen drevs på flykt. (En närmare redogörelse för vilka gårdar som brändes i Blidö socken finns i del 2 av Birger Ahlréns skrifter som Blidö sockens hembygdsförening gett ut och säljer).

Ryssarna var väl förberedda och övade. Man hade under flera år utfört spaning, kontaktat lotsar på Åland, kidnappat svenska fiskare med mera för att få upplysningar om den svårnavigerade svenska skärgården. Men en ö som undslapp rysshärjningarna var Svartlöga. Enligt sägnen förklaras det med de svårnavigerade vattnen runt ön samt att invånarna använde sina sälbössor för att hålla galäreterna på avstånd. Rysshärjningarna fortsatte 1720 och 1721, men då anfölls städer och bruk norr om Gävle.

Resultat och efterspel

Fredsförhandlingarna med Ryssland avslutades i Nystad på Åland den 30 augusti 1721. Därmed var det slut på det Stora Nordiska kriget som pågick 1700 – 1721. Resultatet blev att Sverige fick avträda Livland, Estland, Ingermanland, delar av Karelen, Viborgs län och södra delen av Kexholms län. Svenska stormaktstiden var förbi. Ryssland blev Östersjöns ledande makt.

Rysshärjningarna gjorde 20 000 personer hemlösa, främst i skärgården och i kustområdena. Eftersom jorden i skärgården och på land var förödd av ryssarna blev det ingen skörd och heller inget över till utsäde följande sommar. Staten delade emellertid ut säd ur sina magasin och tack vara fyra års skattefrihet för nerbrända gårdar, milda vintrar och fruktbara somrar de kommande åren kom jordbruket igång igen relativt snabbt. Även bruken sattes i stånd förvånande snabbt. Bruken och städerna fick åtta års skattefrihet för att kunna byggas upp på nytt. Men trots allt hade befolkningen i de härjade områdena åtskilliga år av hårt slit, dåliga bostäder och svält framför sig innan livet började återgå till det normala.

LARS JACOBSSON

Budkavle om rysshärjningarna

Varje år arrangeras en så kallad Budkavle av en av de 122 medlemsföreningarna i Stockholms Läns Hembygdsförbund. 2019 har Blidö Sockens Hembygdsförening fått ansvaret för Budkavlen. Länsförbundets Budkavle innebär att en hembygdsförening ordnar ett dagsprogram för att presentera sin verksamhet. Inbjudna är medlemmar i länets alla hembygdsföreningar som är anslutna till länsförbundet.

BSHF:s budkavle kommer att äga rum lördagen den 14 september. Vi kommer att göra en kortare guidning i Furusund, äta lunch och få höra ett föredrag om rysshärjningarna av Gunnar Lind, författare till boken *Brända hemman*, i Sockenstugan på Blidö samt avsluta med några programpunkter vid Båtsmanstorpet. Bland annat blir det där en uppvisning av föreningen Carolinen från Norrtälje, som berättar om, och visar upp, karolinernas utrustning och beväpning.

BSHF kommer också att ha en ”generalrepetition” av Budkavlen speciellt för de egna medlemmarna lördag 7 september. Inbjudan kommer!

Gunnar Lind, som skrivit *Brända hemman*, har i många år forskat om rysshärjningarna. Den första boken kommer i mars i år på Carlssons förlag, nästa år kommer del 2. Mer om Gunnar Lind och hans böcker kan du läsa på hans webbplats brandahemman.se

FAKTA

BUDKAVLE ELLER BUDKAVEL

Enligt Svenska Akademiens ordlista (svenska.se) kan ordet budkavle även stavas budkavel. Även brödkavel kan faktiskt stavas på båda sätten, alltså även brödkavle, även om kavel är det vanligast förekommande.

En budkavle är enligt ordlistan ”ett mindre, lättburet föremål med skriftligt meddelande att föras från man till man i visst område; använt för att kalla till stämma, vid krigsuppbåd m.m.” I hembygdsförbundet används budkavlen av en förening för att kalla de övriga till en årlig utflykt.

Till minne av Yngve Berger

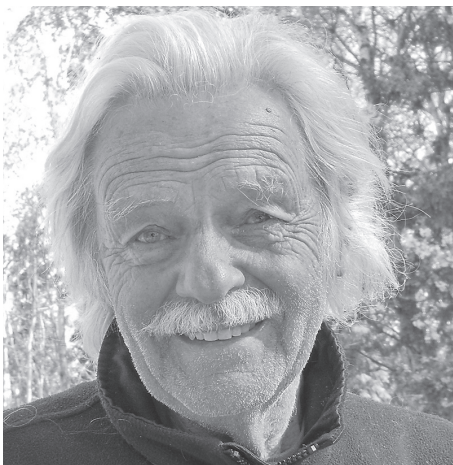
Yngve Berger silversmed, lärare, författare och designer gick bort den 10 juli 2018. Han flyttade till Blidö 1981, då han köpte huset Fridhem av Zeth Österman på Oxhalsö. Yngve var en stor vän av Blidö sockens hembygdsförening. Han var tidigare medlem i styrelsen, och under många år en flitig besökare vid Båtsmanstorpet. Bland annat kom han gärna på Antikrundan för att få något silverföremål värderat.

Yngve var född på Vargön vid Vänersborg 16 juli 1934. Hans pappa förolyckades tre månader innan Yngve föddes, så Yngve fick aldrig träffa sin pappa.

Yngve ville bli författare, han gillade att skriva uppsatser och hans blev ofta upplästa inför klassen. Han har skrivit flera ungdomsböcker och en vuxenbok: *Hanna*.

Redan som 14-åring började han intressera sig för silver. Han gick på konstfack i Stockholm, studerade på kvällarna, samtidigt som han gjorde värnplikten på K1. Efter kvällskursen blev det Silver- och Designlinjen på konstfack men nu på heltid. Därefter blev det en 4-årig utbildning på Silversmede och Design. Han arbetade även som lärare på Nyckelviksskolan, Lidingö, två dagar i veckan.

Resten av tiden ägnade han åt sitt företag, Yngve Design, som han drev i Stockholm. Där arbetade han med design för bland annat Skantic TV, Monark cyklar och Skaga glasögon.

På fritiden var han en stor vän av långfärdsskridskor, och åkte runt om i skärgården. Han berättade att han aldrig hade åkt igenom isen.

När Yngve läste pedagogik på universitetet fick han kontakt med flera som jobbade på TV och Radio. Yngve fick ett uppdrag av Sveriges Radio, och skrev en serie som handlade om en liten mexikansk björn som hette *Cocico*. Serien lästes av Allan Edwall.

Ett annat uppdrag som han fick av SVT var *Trollkarlens lärling* – en veckolång serie till vilken Yngve skrev en del musik. Då samarbetade han bland annat med sångerskan Marie Bergman och gitaristen Lasse Englund.

När pensionären Yngve ville skänka bort sina silversmidesverktyg, tyckte Annica Bergman, som han levde tillsammans med, att han kanske skulle ångra sig. Hon rådde honom att behålla verktygen, och det gjorde han. Yngve sade sedan till mig att det var tur att han inte gav bort verktygen. Han menade att han efter pensionen gjorde sina bästa silverarbeten – de små maskerna och fåglarna.

Hela Yngves hus är full av konst, mest iögonenfallande är alla hans *Fantasins farkoster*. En och en halv vägg full med båtar i alla tänkbara material. Han ville gärna visa upp sitt hem för alla och berätta om båtarna, maskerna och fåglarna.

En god vän har gått ur tiden och tagit en bit av mig själv med sig.

GÖTE LAGERKVIST

Blidö sockens hembygdsmöte

Styrelsens verksamhetsberättelse för 2018

Föreningens Årsskrift färdigställdes i början av året. Temat var jordbruk och fiske i ytterskärgården. Redaktören Ingrid Jacobsson intervjuade en pensionerad bonde, Artur Österman, och en nutida "månskensbonde", Per Henrik Hörnfeldt samt Gösta Roxell som bidrog med jakt- och fiskeminnen. Sven Österman lånade ut bilder ur sitt utmärkta arkiv. Bengt Rinaldo bidrog med text och bilder från ristningarna på Skarv. I årsskriften fanns även skildringar av skolan förr och nu. Margareta Sandahl i föreningens styrelse bidrog med sin mors skolminnen från Yxlan. Annie Roxell, lärare i Köpmanholms skola, bidrog med en artikel om skolan i dag. Föreningens verksamhetsberättelse för 2017 och planering för 2018 fanns naturligtvis också med i årsskriften.

Årsmötet ägde, liksom 2017, rum i Yxlö Bygdegård, den 17 mars. Närmare 40 medlemmar slöt upp och fick ta del av verksamhetsberättelsen inklusive den ekonomiska ställningen. Sedan revisorerna tillstyrkt ansvarsfrihet för styrelsens medlemmar under det gångna året beviljade årsmötet detta. Kjell Hellberg presenterade valberedningens förslag vilket godkändes på alla punkter. Göte Lagerkvist omvaldes som ordförande. Ny styrelsemedlem blev Venche Larsson som ersatte Anders Sundberg som av sagt sig omval. Vidare omvaldes Birgitta Angeberg-Edlund och Lars Jacobsson på två år. Per Ottosson omvaldes som revisor och Hans Hoppe som revisorssuppleant. Sammanställande i valberedningen blev Kjell Hellberg, övriga ledamöter: Susanne Lippert Enquist och Agneta Aideros. När alla punkter avklarats kunde mötesordförande Bengt Eller tacka deltagarna och avsluta mötet.

Efter stämman visade fotografen Leif Gustavsson, med natur som specialområde, ett antal vackra och fångslande foton av djur och natur. Leif berättade också om vilket uthålligt arbete som ligger bakom varje foto, med långa väntetider i olika gömslen. Avslutningsvis visades till minne av Bertil Jansson en videospelning från föreningens byvandring i Vagnsunda 2013.

Lars Jacobsson deltog, som representant för föreningen, i Stockholms läns hembygdsmötes förbunds årsmöte i Stockholm den 22 mars. Stadgarna reviderades och antalet styrelseledamöter utökades. Fokusområden för länsförbundet de

närmaste åren blir förenings- och demokratiutveckling, barn och unga samt landskapets förändring. Till skillnad mot tidigare årsmöten ingick inga utflykter i programmet. I stället inleddes mötet med ett inspirerat föredrag om arkeologiska utgrävningar av järnåldersbostäder.

BUS (Blidöbygden – Utveckling i Samverkan) koordinerade som vanligt firandet av nationaldagen den 6 juni. För hembygdsmötets del bjöds det på ett program vid Båtsmanstorpet där danslaget Aurora framförde nya danser, introducerade av Ewa Broberg. Tomas Sving stod för sång och dragspelande. Det var mycket folk som slöt upp, totalt närmare hundra personer.

Föreningen har arbetat vidare med att ordna sitt arkiv och att registrera alla föremål digitalt i det system, "Kollektivt Kulturarv", som länsförbundet i samarbete med Länsmuseum erbjuder hembygdsmötets föreningar. Även genomgången av föreningens olika dokument har fortskridit och resulterat i att de flesta styrelsehandlingar nu finns systematiskt arkiverade för överlämnande till Stadsarkivet under kommande verksamhetsår. Förvaringen av föreningens olika föremål lämnar fortfarande en del övrigt att önska, men olika arbetsinsatser gjordes under sommaren. Bland annat har ett antal hyllor satts upp i ladnan för att bättre kunna organisera förvaringen av föreningens föremål

Den 30 juni var det dags för sommarens första lördagsaktivitet vid Båtsmanstorpet. Birgitta Angeberg-Edlund visade kryddlandet och berättade om läkeörter och kryddväxter. Nytt för året var att även vilda blommor presenterades. Många intresserade samlades kring Kerstin Lind när hon berättade om de ätbara vilda blommor hon ställt upp. Totalt var det cirka 40-talet besökare under dagen.

Birgitta Angeberg Edlund (t h) visar upp kryddlandet vid Båtsmanstorpet för en intresserad besökare. Birgitta har anlagt kryddlandet och sköter om det varje år.

Foto: Ingrid Jacobsson

Foto: Ingrid Jacobsson

Maria Ribeiro från Riala tyckte det var jätteroligt att få åka till Blidö och värdera föremål på Antikrundan.

Blidös egen Antikrunda genomfördes för sjätte året. Tidpunkten, den första lördagen i juli, är nu väl etablerad, liksom att det är Lars Gundberg, senior advisor på Bukowskis, som står för beskrivningar och värderingar. I år hade han hjälp av Maria Ribeiro. Totalt var det 74 besökare som fick sina föremål undersökta, ett större antal än i fjol. Några riktigt spektakulära föremål fanns inte med, men en tavla med ett blomsterstilleben med de tidiga Bernadotterna avporträtterade samt en mycket omfattande anteckningsbok från mitten av 1800-talet med avtecknad kontinental arkitektur visade enligt Lars Gundberg och Maria Ribeiro att det fortfarande finns många intressanta föremål att visa upp.

Foto: Ingrid Jacobsson

"Bernadottetavlan" avbildade en stor blombukett. Men tittade man riktigt noga framträdde ansikten bland blommorna och bladen. Enligt vad som berättades om tavlan föreställde de olika kungligheter.

På grund av vårens och försommarens torra fanns det knappt något hö att bärga runt fähuset. Men det lilla som gavs togs omhand på en arbetsdag den 10 juli.

Kulturföreningen Carolinen är ett välkänt inslag på

Båtsmanstorpet sedan fem år tillbaka. Den 14 juli var det dags igen. Vädret var mycket varmt och soligt och förväntningarna på antalet besökare var därför lågt ställda. Men det kom uppåt 50 personer, varav många barn. De fick demonstrationer av mynningsladdare, uniformer och annan utrustning och kunde pröva på olika spel och lekar; kägelspel, styltor, Jenga och labyrinth. Årets första Tipspromenad handlade om rysshärjningarna 1719 och många tog chansen att testa sina kunskaper och lära sig mera. Carolinen serverade våfflor och strömmingssmörgåsar, allt tog slut.

Foto: Ingrid Jacobsson

Inga-Lill Norman i full färd med att karda den mjuka fårullen. Många intresserade åskådare provade på att både karda, spinna och tova.

Lördagen den 21 juli visades hur man tovar och spinner ull. Det var Ewa Broberg, Inga-Lill Norman och Christine Bengtsson som demonstrerade hur man behandlar fårens ull. Färdiga produkter i form av vantar, halsdukar med mera visades upp. Som vanligt hade Bertil Karlsson med sig ett par får för att visa var processen startar.

Den 28 juli var det fotoutställning i ladan vid Slöjdboden. Sven Österman, som har en omfattande fotosamling med bilder som han, hans farfar och pappa tagit, hade gjort ett urval av bilder som visade äldre tiders jordbruk och fiske. Sven hade också med sig äldre fotoutrustning för att åskådliggöra hur omständligt gamla tiders fotograferande var. En annan del av fotoutställningen var bilder som tagits av den grupp som under Bengt Ellers ledning genomfört en fotokurs under sommaren. Slutligen fanns en sammanställning av Furusunds historia i ord och bild. Fotoutställningarna tilldrog sig ett stort intresse, och ca 80-talet besökare hade hittat dit. ▶

Hembygdsföreningens sommaraktiviteter vid Båtsmanstorpet avslutades den 4 augusti med en utställning av veterantraktorer utrustade med olika äldre traktorredskap. Järfälla Spelmän underhöll det åttioal personer som under dagen besökte Båtsmanstorpet.

Båtsmanstorpet har varit öppet under lördagsaktiviteterna. Representanter för föreningen har funnits på plats de flesta lördagarna för att berätta om torpet, den siste båtsmannen August Sjöblom Skog och hans familj, husmodersföreningen på Blidö, bomberna över Blidö i februari 1944 med mera. Kaffe med tilltugg har funnits att köpa, försäljning har skett av föreningens publikationer och tipspromenader har arrangerats.

Tre medlemmar, Johnny Sandahl, Göte Lagerkvist och Lars Jacobsson deltog på en inspirationsresa till Mariehamn den 10 september som ordnades av Stockholms läns hembygdsförbund. Göte Lagerkvist informerade mötesdeltagarna om ett effektivt system för föreningars ekonomi och medlemsregister.

Höstmötet i Sockenstugan på Blidö den 3 november samlade 34 medlemmar. Göte Lagerkvist inledde med att berätta att silversmeden Yngve Bergers testamente bland annat innehöll att hembygdsföreningen skulle ärva hans fastighet vid Bromskärsvägen. Styrelsen har analyserat vad ett ägande av hus och tomt skulle innebära, och har beslutat att acceptera arvet. Detta under förutsättning att inte någon av dödsbodelägarna anför klagan senast den 16 februari 2019. Efter denna information berättade styrelsen både om verksamheten under 2018 och planerna för 2019. Därefter var det dags för mötets huvudnummer, nämligen visning av en längre intervju med Yngve Berger som Göte Lagerkvist gjort 2015. Videofilmen gav en god bild av Yngve Bergers långa och skiftande karriär som silversmed, författare med mera, och uppskattades därför mycket av medlemmarna.

Julmarknaden i Almvik ägde traditionsenligt rum den första lördagen efter den första advent, dvs i år den 8 december. Föreningens representanter sålde 2019 års almanacka med stor framgång. Temat för året var arbetshästar i Blidöbygden. Något nytt tryckt nummer av Öskaret hade inte framställts, men däremot såldes häftena med Birger Ahlréns material, olika DVD:er, kartor samt äldre årsskrifter.

Marknadsföringen av alla evenemang har gjorts genom mer än 20 kanaler, både webbplatser, papperstidningar och sociala medier. Föreningens hemsida uppdateras regelbundet med information om genomförda och planerade aktiviteter. Under hösten har allt material överförs till den nya webbplats som Sveriges hembygdsförbund utvecklat. Den facebookside som etablerats har blivit uppmärksammas och bidragit till ökad kännedom om föreningen och dess verksamhet.

Medlemmar från föreningens styrelse har varit aktiva i flera av Stockholms läns hembygdsförbunds arbetsgrupper; Kulturväxtgruppen, Barn- och Ungdomsgruppen samt Skärgårdsgruppen.

Styrelsen har under året haft 5 protokollförda sammanträden. Förutom dessa protokollförda möten har styrelsen haft 4 Planeringsmöten.

Antalet betalande medlemmar vid årsskiftet 2018/19 var 195 stycken.

Föreningens ekonomi är god. Årets intäkter uppgår till 136.822 kronor och kostnader till 118.962. Kassabehållningen vid årets slut uppgår till 322.636 kronor. Se särskild resultat- och balansräkning för detaljer.

STYRELSEN, BSHF

Foto: Ingrid Jacobsson

Traktormötet som hålls i augusti har blivit allt populärare. 2018 kom flera traktorer körande från Yxlan till Båtsmanstorpet på Blidö för att visa upp sig. Många minnen är förknippade med de gamla trotjänarna, och det fanns mycket att diskutera.

Planer för 2019

Resultatet av höstens planering är att verksamheten under 2019 kommer att fokusera på ett antal områden. De är:

- Förutsatt att föreningens arv av Yngve Bergers fastighet vinner laga kraft kommer föreningen att ägna mycket tid och kraft åt upprustning av hus och trädgård.
- Sommarprogram under 6 lördagar vid Båtsmanstorpet.
- Genomförande av Stockholms Läns Hembygdsförbunds budkavle lördagen den 14 september.
- Fortsatt engagemang i kommunens program för utveckling av landsbygd och skärgård.
- Prioritering av frågeställningar och aktiviteter som knyter ihop dåtid, nutid och framtid.
- Fortsatt arkivering av dokument, bilder och föremål på ett systematiskt sätt.

Arbetsgrupper och ansvariga

- *Programverksamhet:* Margareta Sandahl.
- *Båtsmanstorpet och Fähuset:* Lars Nygren byggnader, Birgitta Angeberg-Edlund trädgård och Venche Larsson interiörer.
- *Arkivering:* Dokument: Birgitta Angeberg-Edlund och Göte Lagerkvist. Föremål: (bl a Bygdebånd och Kollektivt Kulturarv): Lars Jacobsson, Kerstin Lind.
- *Intervjuer:* Göte Lagerkvist.
- *Bygdevandringar:* Sten-Åke Rygh.
- *Marknadsföring:* Lars Jacobsson.
- *Rekrytering:* Lars Jacobsson.
- *Hemsida och Facebook:* Ingrid Jacobsson.
- *Silversmedens hus:* Göte Lagerkvist, Ylva Ekman, Anders Qwarnström, Karin Ekenbäck, Bengt Eller, Jan Hansson, Catarina Sandberg Hansson, Annica Bergman, Kenneth Torstensson.

Kalendarium 2019, preliminärt. Se uppdateringar på föreningens hemsida

www.hembygd.se/blido/ eller Facebooksida: **Blidö sockens hembygdsförening**

- Årsmöte lördag 16 mars kl 14.00 i Yxlö bygdegård, Yxlan.
- Förfest innan Valborg på Almvik, lördag 27 april kl 13.00.
- Nationaldagsfirande torsdag 6 juni i samarbete med övriga föreningar.
- Sommarprogram vid Båtsmanstorpet på lördagar med start 29 juni till och med 3 augusti.
- Budkavle om rysshärjningarna för BSHF:s medlemmar 7 september och för övriga föreningar i Stockholms läns hembygdsförbund den 14 september.
- Höstmöte lördag 2 november kl 14.00. Lokal och program annonseras senare.
- Julmarknad lördag 7 december i Almvik.
- En bygdevandring planeras. Dag och plats ej bestämda.

BLIDÖ SOCKENS HEMBYGDSFÖRENING

Styrelse och övriga förtroendevalda från årsmötet 2018 till årsmötet 2019:

Göte Lagerkvist, ordf	Mobil: 070 – 540 04 33
Lars Jacobsson, vice ordf.	Mobil: 070 – 377 54 11
Margareta Sandahl, sekr.	Mobil: 070 – 826 68 72
Jan Engström, kassör	Mobil: 070 – 594 24 46
Birgitta Angeberg-Edlund, ledamot	Mobil: 076 – 301 17 91
Sten-Åke Rygh, ledamot	Mobil: 070 – 847 58 47
Venche Larsson, ledamot	Mobil: 070 – 898 99 29

Gösta Roxell, 0176-821 18, Åke Roxell, 070 – 216 30 98, repr Oxhalsö byalag

Hans Lindstedt, suppleant Oxhalsö byalag, 070 – 375 34 21

Webb- och Facebookansvarig:

Ingrid Jacobsson Mobil: 070 – 572 35 24

Revisor:

Per Ottoson Tel: 0176 – 820 27

Revisorsuppleant:

Hans Hoppe Mobil 070 – 681 80 02

Valberedning:

Kjell Hellberg Mobil: 070 – 798 12 26

Susanne Lippert Enquist Mobil: 070 – 819 95 56

Agneta Aideros Mobil: 076 – 170 75 39

Vi ses 2019!